

Prezenta lucrare conține _____ pagini

**EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII
CLASEI a VIII-a**

Anul școlar 2022 – 2023

Model

Limba și literatura romani maternă

Numele:.....

Inițiala prenumelui tatălui: .....

Prenumele:.....

Școala de proveniență: .....

Centrul de examen: .....

Localitatea: .....

Județul: .....

Nume și prenume asistent	Semnătura

A	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

B	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

C	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de două ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Del pes o tæksto:

Kaθar avas?

Duj čhave, o David thaj o Bogdan, avilindoј kaθar i škòla, den duma palal e rromenqi historia thaj palal i rromani čhib.

- Phrala, phenel o Bogdan, dikh, si man varesode pučhimata palal save kamav te vakāras: *Kaθar avas ame, e rroma? Sode rromane čhibă si? Sode rromane nāmură si and-i Rumùnia? Tha' and-i savorri lùmja?*

- Amal!a, phenel o David, tire pučhimata si but interesànto vi importànto. Ke varesode pučhimata d-aști te arakhas o amboldipen and-e lila vaš e rromenqi historia, xamosarde kaθar varesode importànto rromane *històrikură*: i Dèlia Grigore, o Jon Sàndu, o Petre Petkùc, i Mariàna Sandu vi aver. Palal sar arakhas and-e kadala *pustika*, kothe sikavel pes so e rroma avile anθar i Índia, palal o trinto *šelibers*. Banges, patājłās pes ke e rroma avile anθar o Egipto. Kodolesqe, but zene phende amenqe: faraònură vi gypsy. Aver zene phenen amenqe zungales „cigànură”. Kadava alav na si šukar vaš amenqe. Amaro čačo anav si „rroma”.

- Va, David, vi me arakhlem p-o internèto jekh infòrmacia kaj sikavel amenqe ke o jekhto xamosaripen palal e rroma and-i Rumùnia si and-o berš 1385.

- Bogdàne, amare phure avile andar i Índia and-i savorri lùmja. Palal sar sikavel amenqe o raj o siklărno, o Geòrge Sarău, and-o lil „E rroma, i Índia vi i rromani čhib”, i rromani čhib sikavel amenqe savo sas o drom e rromenqo andar i Índia ži and-i Evròpa thaj and-e kolaver kontinèntură.

- Čačes, David! O raj o siklărno o Geòrge Sarău kerdās but bută vaš amari rromani čhib. Vov xamosardās vi but školutne lila khethanes pesqe sas studenturenča andar save ame siklòvas i rromani khethani čhib.

- Kadja si, Bogdan! Ame trebal te žanas so si but rromane nāmura save vakāren verver dialèktură, nùmaj k-i škòla, ame siklòvas i rromani khethani čhib. And-i Rumùnia si amen štar šerutne dialèktură: e *ričhinārenqo* dialèkto, e *kikavārenqo* dialèkto, o karpàtiko dialèkto vi e xoraxajenqo dialèkto.

- David, som but lošalo so amen si amen jekh purani història vi jekh barvali čhib palal save d-aști te siklòvas andar e lila save xamosarde pen amenqe and-i Rumùnia. Maj but kasave informàcie si te mangas len kaθar amaro siklărno e rromane čhibăqe. Sam but baxtale so and-i amari škòla siklārel pes i rromani čhib vi e rromenqi història!

- Bogdan, savorre čhave vi terne trebal te prinžaren kadala importànto bută!

- Va, kadja si!

(palal o Jonel Kordovan)

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subijèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artikulo, o sènsu andar i avutni fràza vaś o alav „palal”:
„Duj čhave den duma *palal* e rromenqi hìstoria thaj palal i rromani čhib.” **2 pùnturà**

palal *prep., adv., I. prep. după; palal tuθe – după tine. II. prep. despre; vakărel palal manθe – vorbește despre mine. III. adv. după, în spate; apoi.*

2. And-i Rumùnia, o jekhto xramosaripen palal e rroma si...
a. andar o berś 1358.
b. andar o berś 1835.
c. andar o berś 1385.
d. andar o berś 1584.

2 pùnturà

O lačo amboldipen si ka-i grafèma .

3. Amaro čáčo anav si ...
a. gypsy.
b. rroma.
c. cigànură.
d. faraònură.

2 pùnturà

O lačo amboldipen si ka-i grafèma .

4. Xramosar p-o telutno than savi si i tèma e tekstosqi. Čačar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto.

4 pùnturà

---

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si ćaćes vaj na, dikhindoj e informàcie andar o dino təksto. **6 pùnkturǎ**

O enùnco	Si ćaćes	Na si ćaćes
a. O Bogdan kamel te vakǎrel palal e rromenqi història.		
b. And-i Rumùnìa si amen duj šerutne dialèkturǎ: e <i>kikavǎrenqo</i> dialèkto thaj e xoraxajenqo dialèkto.		
c. Ame šaj te drabaras palal e rromenqo drom andar i Ìndia ži and-i Evròpa thaj and-e kolaver kontinènturǎ and-o lil „E rroma, i Ìndia vi i rromani ćhib”.		
d. O Geòrge Sarǎu xramosardǎs vi but školutne lila andar save ame siklǒvas i rromani khethani ćhib.		
e. E rroma avile anθar i Ìndia and-o panžto šeliberš.		
f. O Bogdan si but lošalo sosθar d-ašti te siklǒvel palal e rromenqi història andar e lila save xramosarde pen and-i Rumùnìa.		

6. Vakǎr, and-e 50–80 alava, palal **sosθar si importǎnto te siklǒves i rromani ćhib k-i škòla.** **6 pùnkturǎ**

---

7. O Daniel thaj i Marina vakǎren palal o pućhipen: „So discipline trebal te siklǒvas k-i škòla?”

O Daniel: *Me phenav so k-i škòla trebal te siklǒvas maj but palal i rromenqi història!*

I Marina: *Me patǎv so i rromenqi història si but importǎnto, tha' maj impòrtanto si te siklǒvas i rromani ćhib!*

- Xramosar jekh təksto and-e 60 – 100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patǎs palal o phenipen le duje ženenqo (o Daniel thaj i Marina). **8 pùnkturǎ**

2. O alav telal savo si cirdini jekh linia andar o enũncu: „Ažukerava vaš tiro amboldipen!” si

- a. substantivo/ navni.
- b. pronombro/ sarnavni
- c. vèrbo/ kernavni.
- d. adžektivo/ pašnavni

2 pũkturã

O lačo amboldipen si ka-i grafema

3. O vèrbo telal savo si cirdini jekh linia andar o enũncu: „Mirri daj phendãs manqe...” si ka-o vaxt ...

- a. akanutno.
- b. avutno.
- c. nakhlo vaxt.
- d. imperfekto.

2 pũkturã

O lačo amboldipen si ka-i grafema

4. O Avram xramosarel palpale jekh mesàžo pesqe amalesqe, le Mariosqe. Xramosar, maj tele, and-e ćuće thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantèze. **4 pũkturã**

Mirri kuć amalin,

Nais tuqe vaš tiro mesàžo, sas šukar te ašunav _____ (**tu, ka-o ablativo kèzo**). Me sem but mišto thaj sasti. Kamav _____ (**phenel, ka-o mòdo konzunktivo, o akanutno vaxt**) tuqe kaj me sem but lošali kaj tu lian i decizia te sikaves e lumjaqe tiro talènto. O avutno kurko, me _____ (**žal, ka-o o indikativo mòdo, o avutno vaxt**) and-o fòros thaj šaj te dikhas _____ (**ame, ka-o akuztivo kèzo**) atunć, palomezimèri. Abã ažukerav te dikhav tut!

Te aves baxtali vi sasti-vesti!

Tiri amalin,

I Amelia

5. Ker jekh propozicia and-i savi o alav „paramići” te avel ka-o kèzo akuzativo. **4 pũkturã**

---

6. Ker jekh frâza andar trin propozîcie and-i savi e predikătură te aven e vèrbură „kamel”, „drabarel” thaj „xramosarel”.

4 pùntkură

7. O telutno tèksto si lino palal o internèto. Anda lesθe si vortografiaqe thaj puntuaciaqe doša. Lačhar o tèksto, xramosarindoj les lačhes pa-o telutno than.

4 pùntkură

O rromenqi història sam but šukar thaj interesànto. Ame si te zanel maj but butĩ palal e rroma thaj trebal te avas barikano amare historiaθar.

8. Ker jekh tèksto, andar 40–70 alava, and-o savo te sikaves „sosθar ame trabal te prinžaras amari història?”.

8 pùntkură

Del pes o təksto:

Mirri škòla

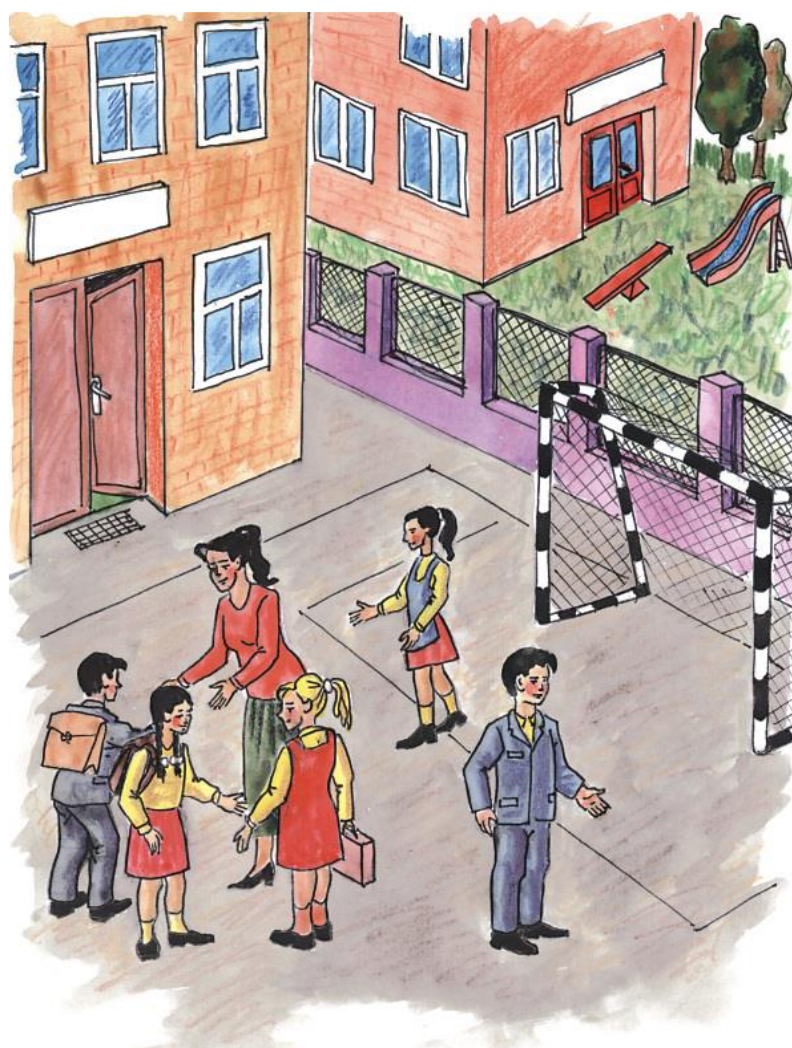
palal o Jonel Kordovan

Kuĉ čhavea, čhaje thaj amala,
Palal trin milajesqe čhona,
P-e gavesqe vaj p-e forosqe droma,
Palem *astardām* te avas k-i škòla!

Mirri škòla si tikni thaj uzi,
Kathe ažukărel man mirri *siklărni*
Te dikhel man, te kamel man,
Sar jekhe luludă *grizisarel* man.

Mirre amalença but kamav,
Lença but bută te kerav.
Xramosaras, drabaras vi siklōvas,
Anθ-e lila *godăverimata* arakhas.

I škòla putarel amenqe vudara,
Voj kerel amen bare manuša!
Kana rodas „varekon” te aresas,
K-i škòla kadaja buti arakhas!

Drabar i poezia thaj arakh o amboldipen ka-e pučhimata:

- Vakăr palal tiri škòla and-e savi tu agorisardăn i oxtoto klàsa?
- Sar xatărdăn tut tire kolegurença? Tha' tire siklărnença?
- Sar kames te sikavel/ te avel o licèvo and-o savo tu 3asa palal kadava eksàmeno?
- Sar kames te aven tire kolègură ka-o licèvo ke savo tu 3asa?

Ker jekh xramosaripen, andar 150 alava, palal i tèma „Sar trebal te avel jekh škòla?“, dikhindo j i poezia dini maj opre thaj e amboldimata ka-e oprutne pučhimata.

Kana keres tiro xramosaripen:

– vakăresa palal e tiri škòla kaj tu phirdăn 3i akana;	4 pùntkură
– vakăresa palal so plačajlăs tut k-i škòla;	6 pùntkură
– vakăres palal tire sas siklărne;	6 pùntkură
– keresa jekh phandipen e informaciença andar i poezia „Mirri škòla“.	4 pùntkură

Nòta!

O pùntkură vaś o xramosaripen avena dine vaś:

- o ander/ o koncinùto le xramosaripnasqo – 20 pùntkură;
- sar si organizisarde thaj prezentisarde e godă – 4 pùntkură (o organizisaripen e godănqo – 2 pùntkură; sar si prezentisarde e godă – 2 pùntkură);
- e xramosaripnasqi redaktàcia – 6 pùntkură (vaś e vortografiaqe règule – 3 pùntkură; vaś e puntuaciaqe règule – 2 pùntkură; vaś o šukar xramosaripen – 1 pùntko).

